

Συνταγματικά εκτός νόμου η Μουσουλμανική Αδελφότητα(;)

Βασίλης Γιαννακόπουλος, γεωστρατηγικός αναλυτής και συγγραφέας του βιβλίου «Αραβική Άνοιξη – Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική»
geostrategical@yahoo.gr
www.geostrategy.gr

«Έργα και ημέρες» του Morsi

Κόμμα της Ελευθερίας και Δικαιοσύνης

Στη 12μηνη θητεία του, ο Mohamed Morsi είχε να αντιμετωπίσει δύο μείζονες προκλήσεις: τη δεινή οικονομική κατάσταση της χώρας και τον πολιτικο-θρησκευτικά διαιρεμένο αιγυπτιακό λαό.

Σχετικά με την οικονομική κατάσταση, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες, αν και το κόστος ζωής των Αιγύπτιων πολιτών σημείωνε σταθερή αύξηση, κυρίως λόγω της σταδιακής υποτίμησης της αιγυπτιακής λίρας, η οποία το 2013 παρουσίασε ολίσθηση κατά 8% έναντι του δολαρίου. Πως ήταν δυνατόν

άλλωστε να αντιμετωπίσει τη σκληρή οικονομική πραγματικότητα, όταν κάθε χρόνο πρέπει να απορροφηθούν στην αγορά

εργασίας περίπου 600.000 νέοι Αιγύπτιοι; Για να αντιμετωπισθεί αυτό το σημαντικό πρόβλημα, απαιτείται ρυθμός ανάπτυξης της τάξης του 6-7%, ενώ για το τρέχον έτος ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,6%. Η διαμόρφωση αυτής της κατάστασης εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τα ιδιαίτερα απαισιόδοξα αποτελέσματα μιας πρόσφατης σφυγμομέτρησης της αιγυπτιακής κοινής γνώμης, σύμφωνα με την οποία το 71% θεωρεί ότι «οι ευκαιρίες εργασίας στον ιδιωτικό τομέα έχουν μειωθεί», ενώ το 80% δηλώνει ότι «σήμερα η χώρα βρίσκεται σε χειρότερη κατάσταση απ' ότι επί εποχής Mubarak».[1]

Αναφορικά με τον αιγυπτιακό λαό, που όπως προαναφέρθηκε παρουσιάζεται διαιρεμένος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Morsi δεν επιδίωξε ή έστω δεν κατάφερε να βελτιώσει την κατάσταση. Αντίθετα, αφενός κάποιων πολιτικών του επιλογών ο αιγυπτιακός λαός αντέδρασε και άρχισε να διαδηλώνει στις μεγαλουπόλεις της γείτονας χώρας, αφετέρου ο ίδιος επικεντρώθηκε στην εδραίωση της εξουσία των ισλαμιστών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Κατά κάποιο τρόπο, προσπάθησε να μιμηθεί τον ηγέτη του AKP, Recep Tayyip Erdogan. Ωστόσο, αντί να χαράξει μια στρατηγική που θα την εφάρμοζε αργά και σταθερά σε βάθος χρόνου, όπως έπραξε ο Erdogan, ο Morsi κινήθηκε βιαστικά, με αντιδεοντολογική μονομέρεια και αψηφώντας τα επανειλημμένα μηνύματα που κατέφθαναν τόσο από τους κοσμικούς,

τους φιλελεύθερους, τους νεαρούς υποστηρικτές της Αραβικής Άνοιξης, τους αριστερούς, τους μετριοπαθείς μουσουλμάνους, τους χριστιανούς κόπτες, όσο και από τον αρχηγό των αιγυπτιακών ενόπλων δυνάμεων Abdul Fatah Al-Sisi. Όλα αυτά προκάλεσαν την αντίδραση της φιλελεύθερης, κοσμικής και αστικής αιγυπτιακής κοινωνίας, αλλά και της συντριπτικής πλειοψηφίας των άνεργων πολιτών. Επέφεραν μια πόλωση άνευ προηγουμένου, η οποία κατέληξε στο άτυπο πραξικόπημα της 3^{ης} Ιουλίου, σε πολιτικό αδιέξοδο και σε παρατεταμένη αιματοχυσία.

Σύνταγμα και ένοπλες δυνάμεις

Περίπου δύο εβδομάδες μετά το άτυπο πραξικόπημα και συγκεκριμένα στις 20 Ιουλίου 2013, ο προσωρινός Αιγύπτιος πρόεδρος Adly Mansour διόρισε με διάταγμα μια 10μελή επιτροπή εμπειρογνομόνων, η οποία από την επόμενη κιάλας ημέρα ανέλαβε την τροποποίηση του Συντάγματος της Αιγύπτου. Εντός 30 ημερών, η εν λόγω επιτροπή, που την αποτελούσαν τέσσερις καθηγητές πανεπιστημίου και έξι δικαστικοί, ανέλαβε να προτείνει μια σειρά συνταγματικών τροπολογιών. Η διαδικασία ολοκληρώθηκε και στις 21 Αυγούστου το Εθνικό Μέτωπο Σωτηρίας (National Salvation Front – NSF), το οποίο υποστηρίζει την παρούσα προσωρινή κυβέρνηση, αποκήρυξε τις τροποποιήσεις του Συντάγματος του 2012, που κατάφερε να περάσει ο Morsi.

Στη συνέχεια, μια 50μελής επιτροπή, η οποία αποτελείται από θρησκευτικούς αξιωματούχους (μουσουλμάνους και χριστιανούς κόπτες), πολιτικούς, συνδικαλιστές, αξιωματικούς των αιγυπτιακών ενόπλων δυνάμεων, γυναίκες, καθώς και 10 νέους Αιγύπτιους που έλαβαν μέρος στην επανάσταση της 25^{ης} Ιανουαρίου 2011, κλήθηκαν να επανεξετάσουν τις προτάσεις της προαναφερθείσας 10μελούς επιτροπής. Εντός 60 ημερών, δηλαδή στα τέλη Οκτωβρίου του 2013, η 50μελής επιτροπή θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τις εργασίες της, προκειμένου το νέο Σύνταγμα να τεθεί σε δημοψήφισμα.

Τα ερωτήματα σχετικά με τη διαδικασία της τροποποίησης του Συντάγματος είναι όντως κρίσιμα. «Γιατί απαιτείται τροποποίηση του Συντάγματος;», «οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι θα λάβουν μέρος σ' αυτή τη διαδικασία;», «γιατί θα συμμετέχουν στις εργασίες τροποποίησης αξιωματικοί του αιγυπτιακού στρατού;».

Οι αιγυπτιακές ένοπλες δυνάμεις και οι αντίπαλοι της Μουσουλμανικής Αδελφότητας θεωρούν ότι το 236 άρθρων Σύνταγμα της Αιγύπτου είναι «προϊόν» μιας επιτροπής ισλαμιστών στην πλειοψηφία της και ότι δεν προστατεύει τις προσωπικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των μειονοτήτων, αλλά ούτε και την ελευθερία της έκφρασης.

Ο αιγυπτιακός στρατός ανακοίνωσε ότι για το νέο Σύνταγμα θα πρέπει να προγραμματισθεί δημοψήφισμα πριν τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών. Ωστόσο, οι υποστηρικτές της Μουσουλμανικής Αδελφότητας όχι μόνο δεν προθυμοποιήθηκαν να λάβουν μέρος, αλλά κατήγγειλαν την όλη διαδικασία.

Σχετικά με τη συμμετοχή των αξιωματικών, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο αιγυπτιακός στρατός είναι ο πρωταγωνιστής και ο ρυθμιστής των πολιτικών εξελίξεων. Στην ιδιοκτησία του ανήκει ένα σημαντικό μέρος του κρατικού προϋπολογισμού. Συνιστά κράτος εν κράτει. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει αφενός την αυτονομία των ενόπλων δυνάμεων, το απόρρητο του στρατιωτικού προϋπολογισμού και την επιλογή της ηγεσίας, αφετέρου παρέχει επιπρόσθετες εξουσίες εν καιρώ πολέμου, αλλά και επίσημο ρόλο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής και της εθνικής στρατηγικής για την ασφάλεια της χώρας. Επιπρόσθετα, τους δίνει το

δικαίωμα να δικάζουν πολίτες υπό ορισμένες συνθήκες στα στρατοδικεία, παρά τις έντονες αντιδράσεις εγχώριων και διεθνών οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως, η συμμετοχή τους στην επιτροπή τροποποίησης του νέου Συντάγματος δεν θα πρέπει να προκαλεί εντύπωση. Με άλλα λόγια, βραχυπρόθεσμα, είτε αναλάβουν την «εξουσία» οι ισλαμιστές είτε οι κοσμικοί, ο αιγυπτιακός στρατός θα παρακολουθεί, θα συμβουλεύει και θα παρεμβαίνει στην εκτελεστική εξουσία όποτε το κρίνει απαραίτητο. Και μάλιστα, οι ενέργειές του θα είναι «συνταγματικά κατοχυρωμένες»!

Παρούσα πολιτική κατάσταση

Σήμερα, η εσωτερική κατάσταση στην Αίγυπτο δεν μπορεί παρά να χαρακτηριστεί ως «χαοτική». Η πώλωση της αιγυπτιακής κοινωνίας είναι γεγονός και δεν διαφαίνεται κάποια ενθαρρυντική πιθανότητα εθνικής συμφιλίωσης.

Οι πρόσφατες πολιτικές αναταραχές μετά την αποπομπή του Morsi έχουν για άλλη μια φορά αναδιατυπώσει τον αιγυπτιακό

πολιτικό χάρτη. Οι πολιτικές δυνάμεις έχουν χωρισθεί σε τρία στρατόπεδα. Ήτοι, σε εκείνους που υποστηρίζουν την παρούσα κυβέρνηση, στους υποστηρικτές της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, ενώ ανάμεσα στις δύο κύριες πολιτικές δυνάμεις, συνυπάρχουν εκείνοι που αντιτίθενται στη Μουσουλμανική Αδελφότητα, αλλά ταυτόχρονα απορρίπτουν την υποστηριζόμενη από το στρατό σημερινή κυβέρνηση.

Το πολιτικό βάρος και η δύναμη των ψηφοφόρων αυτών των τριών κύριων πολιτικών δυνάμεων είναι αδύνατον να υπολογισθεί. Ωστόσο, μεταξύ σοβαρού και αστείου, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι, προκειμένου να αξιολογήσουν τη δύναμη αυτών των πολιτικών δυνάμεων, αθροίζουν και συγκρίνουν την επισκεψιμότητα που παρουσιάζουν οι ιστοσελίδες των πολιτικών κομμάτων στο Facebook.

Δυσοίωνες μελλοντικές εξελίξεις

Η εξουσία πρακτικά είναι και τουλάχιστον μεσο-βραχυπρόθεσμα θα παραμείνει συγκεντρωμένη στις ένοπλες δυνάμεις. Έχουν ξεκινήσει μια πολυδιάστατη μεθοδευμένη επίθεση κατά των Αδελφών Μουσουλμάνων και επιδιώκουν: να τους θέσουν συνταγματικά εκτός πολιτικής σκηνής, αλλά και να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος για το νέο Σύνταγμα, τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές. Πολύ πιθανόν, το νέο Σύνταγμα να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και την απαγόρευση της σύστασης και λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων, που βασίζονται σε θρησκευτικές ιδεολογίες.

Είναι προφανές ότι, εκτός από τις καθιστικές διαμαρτυρίες και τις συγκρούσεις εντός των αιγυπτιακών μεγαλουπόλεων, αυτή η μεθοδευμένη συνταγματική και όχι μόνον επίθεση θα προκαλέσει τη δυναμική αντίδραση των ισλαμιστών. Η σύσταση και η δραστηριοποίηση ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων συνιστά ορατό σενάριο. Ήδη, η δράση των ένοπλων σαλαφιστών στο βόρειο Σινά κατά της αιγυπτιακής

αστυνομίας και οι βομβιστικές επιθέσεις κατά των αγωγών φυσικού αερίου τείνει να καταστεί καθημερινό φαινόμενο. Η διασπορά ελαφρών όπλων και ενός μικρότερου αριθμού βαρέων όπλων, που αγνοούνται μετά το λιβυκό εμφύλιο, φαίνεται ότι θα εξοπλίσουν τις νέες ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις, θα επιδεινώσουν την εσωτερική κατάσταση ασφάλειας της Αιγύπτου και θα απειλήσουν την περιφερειακή κατάσταση ασφάλειας γενικότερα.

Στις αναμενόμενες μελλοντικές εξελίξεις, εφόσον παραταθεί η εμφύλια συγκρουσιακή κατάσταση, συμπεριλαμβάνεται και η αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων από την Αίγυπτο προς την Ελλάδα, την Τουρκία, την Κύπρο και τις ασφαλείς αραβικές χώρες. Ενώ, σε περίπτωση που σημειωθούν γενικές απεργίες ή επιδεινωθεί περαιτέρω η κατάσταση ασφάλειας κατά μήκος των δυτικών παραλίων της χερσονήσου του Σινά, ίσως διακοπεί προσωρινά η εύρυθμη λειτουργία της Διώρυγας του Σουέζ και του ενεργειακού αγωγού Suez-Mediterranean (SUMED), με ότι αυτό συνεπάγεται για την ελληνική ναυτιλία και την περιφερειακή ενεργειακή ασφάλεια. Η μέση ημερήσια μεταφορά πετρελαίου από το Σουέζ και το SUMED ανέρχεται σε περίπου 3,2 εκατ. βαρέλια πετρελαίου ανά ημέρα.

Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία το Σάββατο, 24 Αυγούστου 2012, με τίτλο «Αίγυπτος: Ο στρατός, οι ισλαμιστές και η Αραβική Άνοιξη»

[1] Η δημοσκόπηση πραγματοποιήθηκε στην Αίγυπτο από 12 έως 17 Ιουνίου 2013, δηλαδή λίγο πριν την αποπομπή του Mohamed Morsi, σε 1.149 άτομα ηλικίας άνω των 15 ετών. Mohamed Younis, GALLUP, "Egyptians See Life Worse Now Than Before Mubarak's Fall", August 16, 2013
<http://www.gallup.com/poll/164015/egyptians-life-worse-mubarak-fall.aspx>